

Plan Natuurontwikkeling in de Bonnenpolder

1 december 2017

Inhoudsopgave

Inleiding	pag. 3
De Bonnen: een lange historie	pag. 5
Toelichting bij het ontwerp	pag. 9
Groene open polder	pag. 10
Meer recreatiemogelijkheden	pag. 11
Meer natuur	pag. 13
Een eigen plekje in de schoonheid van de natuur	pag. 16
Gebiedsproces	pag. 19
Samen mogelijk maken	pag. 22

Inleiding

Vereniging Natuurmonumenten, Natuurbegraven Nederland en Stichting Het Zuid-Hollands Landschap presenteren hierbij hun landschappelijke visie op natuur en recreatie in de Bonnenpolder in Hoek van Holland. Deze organisaties hebben gezamenlijk het initiatief genomen om in de Bonnenpolder 128 ha natuur te realiseren met ruime mogelijkheden voor recreatie, waarbij een deel van het nieuwe natuurgebied wordt bestemd voor natuurbegraven. In deze publicatie vindt u een toelichting op het ontwerp en de afwegingen die zijn gemaakt.

Natuur houdt de stad gezond en leefbaar en is daarom noodzakelijk voor de vitaliteit van een stad en het vestigingsklimaat. Het open en groen houden van de Bonnenpolder is een wens die al langer leeft bij de gemeente, de provincie en zeker ook bij de inwoners van het gebied. Om deze polder voor de toekomst te behouden is het belangrijk dat er wordt geïnvesteerd in de lokale economie en aantrekkelijkheid van het gebied. Het plan dat voor u ligt, is gebaseerd op beide zaken: het behouden van de open polder en het investeren in de aantrekkelijkheid van het gebied. Daarnaast vinden de drie initiatiefnemers het erg belangrijk dat het plan draagvlak heeft in het gebied. Daarom is het ontwerp tot stand gekomen in nauwe samenspraak met bewoners, lokale ondernemers en belangenorganisaties. Zij hebben in drie ontwerpdeliers actief meegepraat en -geschetst om tot een optimaal gebiedsontwerp te komen. Dit ontwerpproces is begeleid door Adriaan Geuze en Penne Hangelbroek van West 8.

De ambities voor de Bonnenpolder kunnen alleen gerealiseerd worden met medewerking van de eigenaar van de grond. Het is de drie initiatiefnemers gelukt om met de grondeigenaar tot overeenstemming te komen. Hiermee is een unieke kans ontstaan om de ambitie voor een open, aantrekkelijke en vitale Bonnenpolder nu ook daadwerkelijk te kunnen realiseren. De ontbindende voorwaarde voor de verkoop van de grond is dat voorliggend plan bestemmingsplan-technisch mogelijk gemaakt kan worden.

Behoud van de karakteristieke open polder is uitgangspunt van het ontwerp

De Bonnen: een lange historie

De Bonnenpolder is een karakteristieke en eeuwenoude polder tussen Hoek van Holland en 's Gravenzande. Oorspronkelijk lag hier een krekengebied buiten de Maasdijk, dat vanaf 1200 geleidelijk werd gewonnen op de zee. Zo ontstonden achtereenvolgens de Nieuwlandse Polder, de Noord Bonnen, de Oranjepolder, de Buiten Oranje polder, de Steenen Dijk polder en de Steenen Gorzen. De ontstaansgeschiedenis van dit landschap is nog duidelijk te zien als je door de polder fietst. Zo ligt het Staelduinse Bos een paar meter hoger dan de aangrenzende polder, doordat dit werd aangeplant op een oude 'haakwal'. Hierdoor vormt de monumentaal lange Staelduinse bosrand een sterk contrast met de lager gelegen polder. Ook karakteristiek is de meanderende waterloop van de Rel, dwars door de rechtlijnige zeekleipolder. Het zijn dit soort elementen die de polder zijn waarde geven en die wij in het plan willen koesteren.

In de 2e helft van de vorige eeuw werd het hele gebied bebouwd met woningen, bedrijfshallen en een enorm areaal aan kassen. In dit sterk bebouwde en geïndustrialiseerde landschap vormen de Bonnen- en Oranjepolder zeldzaam ruime gebieden waar je kan genieten van rust en openheid.

Niet voor niets is het de wens van de gemeente Rotterdam, de provincie en de inwoners van Hoek en Westland, om deze polder duurzaam open en groen te houden. De afgelopen decennia is op verschillende manieren geprobeerd om een nieuwe functie voor het gebied te vinden om dit mogelijk te maken: van landgoed-wonen tot stadslandbouw. Telkens is dit niet haalbaar gebleken. Vereniging Natuurmonumenten, Natuurbegraven Nederland en Stichting Het Zuid-Hollands Landschap zijn ervan overtuigd dat nu een plan is gemaakt dat de open polder behoudt voor de toekomst en dat bovendien financieel haalbaar is.

Vogelvlucht van de huidige situatie

Visualisatie: Ulco Glimmerveen

Impressie van de nieuwe situatie

LANDSCHAP EN NATUUR IN DE BONNEN

DUURZAAM VAN STAD NAAR DUIN

natuurbegraven incl. overgangszones	parkeerplaats
fietspaden en bestemmingverkeer	fiets- & voetgangersbrug
wandelpaden, struipaden	landwinkel / milieueducatie koffie-, lunchgelegenheid
wandel- en/of fietspaden	ceremoniële ruimte

Toelichting bij de visiekaart

De visiekaart op de vorige pagina is tot stand gekomen in nauwe samenwerking met bewoners en organisaties uit het gebied, onder begeleiding van West 8. Meer over dit ontwerpproces vindt u hierna.

Tijdens het ontwerpproces zijn meerdere varianten bestudeerd, waarvan u er twee ziet op de kaart. Variant a heeft de voorkeur van de meeste deelnemers aan de ontwerpateliers en van de initiatiefnemers. In deze variant krijgt het Staelduinse bos een flinke uitbreiding. Dit wordt op dezelfde hoogte gebracht als de rest van het bos om natuurbegraven mogelijk te maken. Natuurbegraven wordt gerealiseerd in het nieuwe gedeelte van het Staelduinse Bos en daarnaast in de oude dijk rond de Grote Bonnen. Er zijn tijdens het ontwerpproces meerdere locaties voor natuurbegraven overwogen. Deze locatie scoorde het beste vanwege de ontsluiting (minste overlast voor bewoners van verkeer en parkeren) en vanwege de uitbreiding van het Staelduinse bos. In het nieuwe gedeelte van het Staelduinse Bos wordt een ceremoniegebouw gerealiseerd. Ook het parkeren vindt plaats in dit gedeelte, zowel voor recreanten als voor bezoekers van de natuurbegraafplaats.

Verdere toelichting op de uitgangspunten vindt u hierna.

Groene open polder

In dit drukke deel van West Nederland zijn aantrekkelijke natuurgebieden de groene longen voor miljoenen stedelingen. De Bonnenpolder is bovendien een karakteristiek en eeuwenoud polderlandschap waar je zuinig op wilt zijn. Daarom behoudt de polder in dit plan zijn karakteristieke openheid en uitstraling. Maar behoud is niet genoeg. Versterking is nodig om de polder ook in de toekomst open en groen te houden. Dat doen we door natuurwaarden te verhogen en wandel- en fietspaden toe te voegen. En door ruimte te bieden voor passende economische activiteiten. Zoals kleinschalige landbouw die verhoging van natuurwaarden voorop stelt of een landwinkel waar je terecht kan voor een kop koffie.

De Bonnenpolder is een belangrijke schakel in de groene verbinding van Maassluis naar het strand van Hoek van Holland. Het plan bevat twee nieuwe fietsontsluitingen. Door het hart van dit gebied loopt een meanderende fietsroute vrij van de herrie van auto- en vrachtverkeer: de Bonnenweg. Dit wordt een autoluwe fietsstraat, hier mag alleen bestemmingsverkeer met de auto komen. Dit pad wordt aan de oostzijde verbonden met de Oranjepolder en aan de westzijde wordt de verbinding naar het Nieuwlandse park verbeterd. Zo ontstaat er een aantrekkelijke fietsroute tussen Maassluis in Midden-Delfland en het strand van Hoek van Holland. Daarnaast wordt langs het Kerkepad een kort nieuw fietspad aangelegd tussen Staelduinen en de Bonnenpolder. Voor het eerst worden daarmee het noordelijke en zuidelijk deel van het gebied met elkaar verbonden.

De oude dijk rond de Grote Bonnen die al eeuwenlang op de kaart staat en die ooit deels werd vergraven, wordt weer in zijn karakteristieke vorm hersteld. Aan de zuidzijde van het plangebied onttrekt een groene zoom en een bomenlaan de nabijge industrie en kassen aan het zicht.

Meer recreatiemogelijkheden

Het Staelduinse Bos is één van de weinige groengebieden in de omgeving en wordt dan ook druk bezocht door wandelaars, hardlopers, fietsers, schoolklassen etc. Al jaren is er behoefte aan meer ruimte voor recreanten en bezoekers. Ook heeft het bos te kampen met verdroging. In het plan krijgt het Staelduinse Bos aan de zuidzijde een flinke uitbreiding met jonge duinen. Daardoor ontstaat er meer ruimte voor recreatie en wordt bovendien de verdroging tegengegaan.

Door de verbreding van de Staelduinen wordt het bestaande fietspad een prachtig pad door het bos. Er komt een nieuw pad langs de bosrand waar je kunt wandelen en fietsen op de grens van bos en polder. Er komt bovendien een nieuwe fietsverbinding tussen Hoek van Holland en de noordkant van het Staelduinse Bos.

Wandelaars die nu alleen terecht kunnen in het Staelduinse Bos, kunnen straks uitzwermen langs nieuwe paden in het nieuwe duinbos en over struinpaden in de Bonnenpolder. Kleine bruggen over de Rel verbinden wandelpaden tussen de noord- en zuidzijde van de Bonnenpolder.

De karakteristieke waterloop in de polder de Rel, een historische kreek die ooit het zeewater afvoerde uit het gebied, wordt verbreed en krijgt natuurvriendelijke oevers. Fietsend langs De Rel kan daarmee de oorspronkelijke kreek worden beleefd en dit is bovendien goed voor natuur- en waterkwaliteit. Mogelijk kan men in de toekomst, als de Rel wordt doorgetrokken naar het Nieuwlandse Park, vanuit Hoek van Holland het gebied in kanoën.

Bezoekers die met de auto komen voor recreatie of natuurbegraven, parkeren aan de westkant van het gebied. Aan de rand van het nieuwe duinbos wordt een parkeerterrein gemaakt. Samen met bestaande parkeerplaatsen aan de oost- en noordzijde is het gebied daarmee goed ontsloten.

Midden in het oude landschap staat de Hoeve Rijckevorsel. Deze oorspronkelijke boerderij blijft behouden en wordt een aantrekkelijke pleisterplaats voor publiek. Met milieu-educatie en natuurspeeltuin voor kinderen, een uitspanning en landwinkel met streekproducten voor fietsers en wandelaars.

Fluitekruid op dijklichaam

Kruidrijk grasland

Duinbos

Meer natuur

Het gebied zal worden ingericht en beheerd als natuurgebied. Doordat de natuurwaarde flink wordt verhoogd, wordt het gebied veel aantrekkelijker voor wandelaars en fietsers uit de wijde omgeving. Het plan omvat in totaal 128 ha nieuwe natuur. Op deze manier wordt de zuidelijke toegangspoort van het nieuwe Nationaal Park Hollands Duin versterkt door een verdubbeling van de hoeveelheid natuur.

Het Staelduinse bos (Natura2000-gebied) wordt uitgebreid met 19 ha bos en jong duin, wat ook de verdroging van het bos tegengaat. De landbouwgrond wordt omgevormd tot natuurvriendelijke graslanden en akkers, waarbij samenwerking met een natuurboer mogelijk is. We streven naar ongeveer 91 ha kruidrijk grasland en bloemrijke akkers, waar je veel bloemen, vlinders en andere soorten tegenkomt die je vroeger op boerenland zag. De bestaande Rel krijgt brede natuurvriendelijke oevers waarlangs het mooi fietsen is. De deels vergraven dijk rond de Grote Bonnen wordt weer in de oude vorm hersteld en wordt omgevormd tot een zogenaamde 'Bloemdijk': een dijk met grote variatie aan bloeiende kruiden. Over de dijk komt een struinp pad.

Het nieuwe natuurgebied in de Bonnenpolder gaat functioneren als een verbindingzone tussen twee bestaande natuurgebieden: de Nieuwlandse Duinen (Natura2000) en de Oranjeplassen ten oosten van het Oranjekanaal. In deze groenzone liggen ook de Hoekse Bosjes ten westen van de Haakweg. Stichting Het Zuid-Hollands Landschap is de beoogde beheerder van dit natuurgebied

Wandelaars op de dijk zien de open polder en de monumentale rand van het Staelduinse bos

Een eigen plekje in de schoonheid van de natuur

Een natuurbegraafplaats is een gewoon natuurgebied, maar dan met een bijzondere tijdelijke extra functie: de mogelijkheid om in die natuur een laatste rustplaats te krijgen. Het zijn natuurgebieden waar we mensen willen laten ervaren hoe mooi de natuur kan zijn. Als enig gedenkteken is er een onbehandeld houten boomschijf die opgaat in de natuur, zodat niets afleidt van het ervaren van de natuur. Het zijn plekken waar de stilte nog de ruimte krijgt. Iedereen heeft iets met de natuur: mensen voelen zich er beter, komen er graag en halen er kracht, troost en inspiratie. Op een natuurbegraafplaats krijgen mensen alle tijd en ruimte om hun uitvaart persoonlijk in te vullen, met respect voor de natuur en andere mensen.

De vraag naar deze manier van begraven neemt toe in heel Nederland. In het Westen zijn nog relatief weinig natuurbegraafplaatsen, terwijl er wel behoefte aan is. TNS NIPO onderzoek laat zien dat in de regio Rotterdam 60 % van de mensen open staat voor Natuurbegraven en 23% interesse heeft in een plekje. Ook een recente peiling onder leden van Natuurmonumenten in Zuid-Holland geeft dat beeld: 65% vindt het goed dat Natuurmonumenten mogelijkheden voor natuurbegraven biedt.

Een natuurbegraafplaats heeft een brede regionale functie. Zo zijn op natuurbegraafplaats Heidepol in Arnhem 37% van de plekken gereserveerd door mensen die verder dan een straal van 30 km wonen. Van de mensen die een plek heeft gekocht op deze natuurbegraafplaats komt overigens 8.7 % uit Zuid-Holland.

Bij het realiseren van een nieuwe natuurbegraafplaats vindt Natuurbegraven Nederland het belangrijk om een ontwerp te maken dat past bij de sfeer, het landschap en de natuur in de omgeving. We willen in de Bonnenpolder een natuurgebied maken dat past bij de wensen van bewoners en bezoekers. Net als ieder ander natuurgebied zal het vrij toegankelijk zijn tussen zonsopgang en zonsondergang.

Vanaf het moment dat de natuurbegraafplaats open is kunnen mensen - ook bij leven - een plekje uitzoeken dat bij hen past. Een plek op een natuurbegraafplaats is eeuwigdurend. Daarmee weet je niet alleen dat jouw laatste rustplaats nooit verdwijnt, maar weet je ook zeker dat die plek altijd natuur blijft.

Er zijn diverse redenen waarom mensen kiezen voor een plekje op een natuurbegraafplaats. Sommigen willen een bijdrage leveren aan het behoud van de natuur, zodat ze voor toekomstige generaties een mooier Nederland achterlaten. Andere mensen doen het vooral om hun nabestaanden te 'ontzorgen' doordat in een keer alles geregeld en betaald is. Kinderen of andere nabestaanden hoeven dan later niet te beslissen of ze grafrechten willen verlengen. Voor weer anderen is het belangrijk dat ze zo uiting kunnen geven aan hun verbondenheid met de natuur en dat ze hun nabestaanden een fijne plek willen geven om te kunnen gedenken.

De natuur staat centraal op een natuurbegraafplaats. Zowel bij het inrichten van het gehele gebied als bij het maken van een graf. Met de komst van natuurbegraafplaats neemt de biodiversiteit en de kwaliteit van de leefomgeving toe. Het Planbureau voor de Leefomgeving heeft in 2016 aangegeven dat natuurbegraafplaats Heidepol daar een goed voorbeeld van is. Ook andere wetenschappelijke studies tonen aan dat natuurbegraven zoals Natuurbegraven Nederland dit uitvoert, goed is voor de natuurkwaliteit. De Wageningen Universiteit heeft in november 2017 laten zien dat natuurbegraven de vegetatie en bodem niet deert. Professor Martin van den Berg van de Universiteit Utrecht geeft aan dat natuurbegraven geen impact geeft op het milieu of de waterkwaliteit.

Het overgrote deel van de mensen die op een natuurbegraafplaats een plekje reserveert, doet dat bij leven. Op basis van de gemiddelde levensverwachting verwachten wij dat het tussen de 30 en 40 jaar zal duren voordat de laatste natuurbegraving in het gebied zal plaatsvinden. Daarna blijft de functie natuurgebied en zal Stichting Het Zuid-Hollands Landschap het beheer van het gebied overnemen.

In het duinbos waar natuurbegraven plaatsvindt ervaar je de natuur

Gebiedsproces

Het plan is tot stand gekomen in een intensief gebiedsproces met bewoners en ondernemers uit de omgeving van de Bonnenpolder, belangenverenigingen en overheden. Voordat we met ontwerpen begonnen is er een inloopdag georganiseerd voor alle inwoners van Hoek van Holland. Hier is uitleg gegeven over het proces, zijn vragen beantwoord en kon men zich intekenen voor deelname aan de ontwerpatelier. Hierna is het gebiedsproces schematisch weergegeven.

In het eerste atelier hebben betrokkenen in kaart gebracht wat zij waardevol vinden in de polder, wat zij graag zouden willen veranderen en waar kansen en bedreigingen liggen. Onder leiding van landschapsarchitect, bewoner van de regio en ambassadeur van het Nederlandse polderlandschap, Adriaan Geuze van West 8 is dit vertaald in verschillende ontwerpen. In het 2e atelier is gewerkt aan de doorvertaling naar mogelijke ontwerpkeuzes, zoals de plaats van natuurbegraven, de ontsluiting en het parkeren. Tijdens het 3e gebiedsatelier zijn twee voorkeursontwerpen besproken en verder uitgewerkt.

De ideeën en schetsen uit de ontwerpatelier zijn tijdens twee inloopavonden voorgelegd aan een breed publiek uit Hoek van Holland en Westland. Bezoekers van deze avonden hebben aangegeven wat zij van de voorgelegde ideeën vinden en wat zij daarin mogelijk anders zouden willen. Op basis van alle input uit ontwerpatelier en inloopavonden is uiteindelijk gekozen voor de voorkeursvariant zoals die nu voorligt.

Aan de ontwerpatelier hebben 35 mensen deelgenomen. Tijdens de drie inloopavonden zijn er meer dan honderd belangstellenden langsgekomen. Wij willen hierbij alle deelnemers van de gebiedsateliers en inloopavonden hartelijk bedanken voor al hun inbreng.

Gebiedsproces Bonnenpolder

Atelier 1: Verkennen

*Wat is waardevol?
Wat kan beter?
Wat zou kunnen?*

Eind augustus

Atelier 2: Ontwerpen

*3 mogelijke
ontwerpen*

Eind september

Atelier 3 : Samensmeden

*Voorkeurs-
ontwerp*

*Pleidooien voor
de politiek*

Eind oktober

Inloopavond

Inloopavond

Wandelaars vinden hun weg over de struipaden door de polder rond Hoeve Rijkevorsel

Samen mogelijk maken

Om deze ontwikkeling in de Bonnenpolder mogelijk te maken zijn investeringen nodig. Investerings in de verwerving van 128 ha grond, de inrichting van het gebied met natuur, de aanleg van fiets- en wandelpaden, aanleg van wandelbruggen, de bouw van een ceremoniegebouw, de ontwikkeling van de boerderij tot een pleisterplaats, de verbreding van de Rel en aanleg van natuurvriendelijke oevers. En na de aanleg moet het gebied ook worden beheerd.

Een belangrijk deel van de investeringen zullen de drie initiatiefnemers zelf doen. Daarnaast wordt samenwerking gezocht met andere partijen, zoals de provincie Zuid-Holland, de gemeente Rotterdam en het Hoogheemraadschap van Delfland. Om subsidiëring door de provincie mogelijk te maken wordt de mogelijkheid onderzocht om het gebied deel te laten uitmaken van het Nationaal Natuur Netwerk. Wanneer iedere partij vanuit zijn eigen beleid en verantwoordelijkheid wil mee-investeren, kan dit bijzondere plan voor de Bonnenpolder gezamenlijk worden gerealiseerd.

Een belangrijke randvoorwaarde is de wijziging van het bestemmingsplan om de ontwikkeling van natuur en natuurbegraven mogelijk te maken. Met het voorliggende voorstel vragen wij de gemeente Rotterdam om aan deze wijziging mee werken.

Arjan van den Heuvel, Regiohoofd
Stichting Het Zuid-Hollands
Landschap

"In onze drukke provincie Zuid-Holland is natuur niet vanzelfsprekend. Als de kans zich dan voordoet om 130 hectare oer-Hollands landschap in één keer veilig te stellen, dan gaat mijn hart sneller kloppen! De enige manier om deze polder veilig te stellen voor later, is door hem per direct als natuurgebied te gaan beschermen. Dus laten we dat samen gaan doen, want zo'n kans krijgen we maar één keer."

Dirk Kunst, gebiedsmanager
Natuurmonumenten

"Oprukkende bebouwing ligt hier in de Randstad continu op de loer. Bewoners maken zich daarom al vele jaren zorgen om de openheid van de Bonnenpolder. Natuurmonumenten heeft zich de afgelopen 15 jaar actief ingezet voor het behoud en toename van groen in de Randstad. Aan de noordrand van Rotterdam werken we met diverse partijen aan ruim 300 hectare polderlandschap. Kilometers nieuwe wandel- en fietspaden in de natuur zorgen hier voor meer recreatie aan de rand van de stad. Dit willen we ook - samen met omwonenden, natuurliefhebbers, recreanten en met Natuurbegraven Nederland en Stichting Het Zuid-Hollands Landschap - realiseren in de Bonnenpolder."

Roy van Boekel, initiatiefnemer
Natuurbegraven Nederland

"Iedere dag zie ik dat mensen kracht uit de natuur halen. Het maakt ze blij, geeft ze troost en inspiratie. Iedereen heeft iets met de natuur. Daarom vind ik het een eer om dit ook voor en met mensen in Hoek van Holland mogelijk te maken."

“De ruimtenood in West Nederland is groot, zeker ook in Hoek van Holland. Dit initiatief is een unieke kans om deze polder open te houden en te zorgen voor stilte en rust in dit drukke deel van de randstad. We maken hiermee een landschappelijke verbinding die helemaal van het strand van Hoek van Holland doorloopt naar Maassluis en Midden-Delfland”.

Adriaan Geuze, landschapsarchitect bij West 8